

Ikäihmisten asumisesta ja osallisuudesta

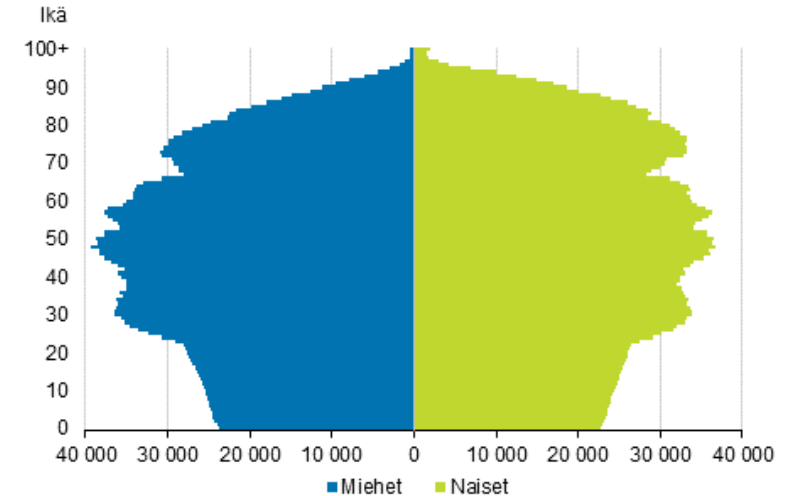
20.11.2023

Leena Mäkelä

Arkkitehti, opetusneuvos

Miksi ikääntyneiden asumisratkaisut ovat tärkeitä?

- Suomi ikääntyy vauhdilla
 - Erityisesti yli 85-vuotiaiden määrä tulee kaksinkertaistumaan seuraavan 20 vuoden aikana
- Ikääntyneille sopivia asuntoja tarvitaan jatkossa yhä enemmän, sillä kansallisena tavoitteena on, että iäkkäät ihmiset voivat asua kotona ja saada sinne tarvitsemansa palvelut
 - Iäkkäät henkilöt haluavat itsekin asua kotona mahdollisimman pitkään – itsemääräämisoikeus
 - Tarkoituksenmukaista myös vanhuspalvelujen näkökulmasta
- Kunnat haluavat saada myös iäkkäitä asukkaita, kun ne eivät vastaa enää sote-palveluista

Väestö 2040

Hyvinvointialueet aloittivat 2023 laki- ja nimitysmuutokset ao. laissa

- Ympäri vuorokautista palveluasumista halutaan vähentää
 - Henkilöstömitoitus tekee siitä kallista
 - HVA:t haluavat vähentää kuluja
- Yhteisöllistä asumista halutaan lisätä
 - Ei henkilöstömitoitusta
 - ”Hyvinvointialueen järjestämää asumista esteettömissä, vuokrasopimus-suhteisissa asunnoissa, joihin järjestetään sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa ja palveluja yksilöllisen tarpeen mukaan” (Pirkanmaan hyvinvointialue Pirha)
 - Palvelut tuodaan kotiin maksullisina
 - Ei vielä riittävästi paikkoja tarjolla – palveluiden riittävyys?

Kuva OP-media

”Yhteisöasuminen on vielä melkoinen sotku”
Professori Teppo Kröger

Asumisen ennakointi ikääntyessä

- Omaa asumista kannattaa ennakoida hyvissä ajoin
 - Lasten lähdettyä kotoa
 - Eläköityessä
 - Leskeytyessä
 - Omien voimien vähetessä
 - Netissä hyviä neuvoja ennakointiin, mm. vanheneminen.fi
- Millaisia tapoja ennakoida asumista on?
 - Omakoti- tai rivitaloasunnon korjaus esteettömäksi ja helpoksi asua – tähän saa avustuksia
 - Muutto kerrostaloon ja/tai pienempään asuntoon
 - Hallintamuotoa kannattaa harkita myös – omistusasunto, vuokra-asunto, asumisoikeusasunto
 - Muita vaihtoehtoja?

Kuva. Vanheneminen.fi

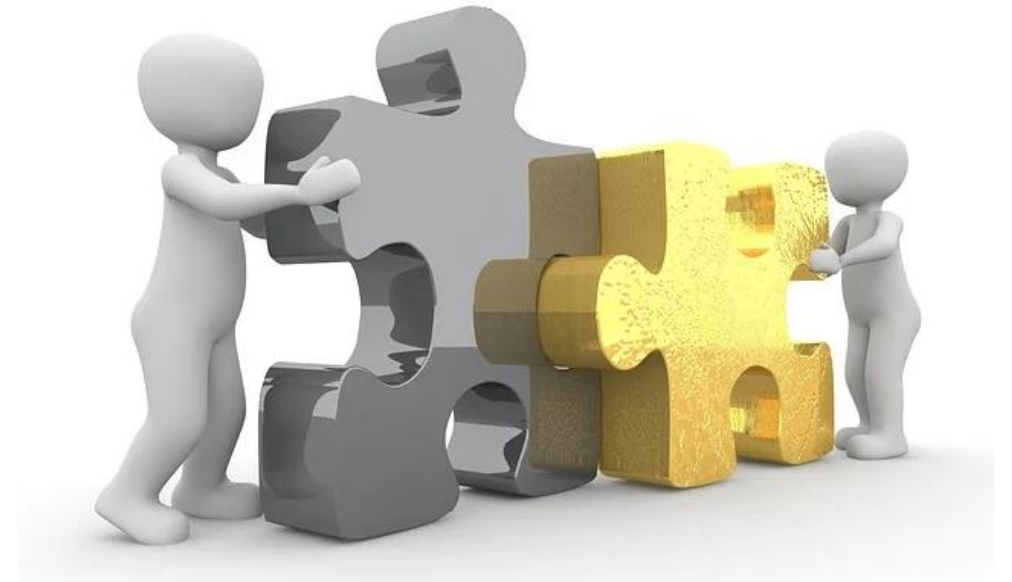
Kunnilla ja hyvinvointialueilla jaettu vastuu asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä (Ympäristöministeriön julkaisu)

- Lainsäädäntö edellyttää, että sekä kunnat että hyvinvointialueet ennakoivat ikääntyneiden ihmisten tarpeita ja toteuttavat niitä vastaavia asumisen kehittämistoimia. Ikääntyneitä tulee myös neuvoa oman asumisen ratkaisuissa.
- Kuntien tehtävänä asumisen näkökulmasta
 - Hyvinvointia ja terveyttä edistävä toiminta
 - Kotona asumista tukeva toiminta ja erilaisten asumisratkaisujen edistäminen
 - Asuinalueiden kehittäminen ikäystävällisiksi
 - Yhdyskuntasuunnittelu ja kaavoitus

Yhteistyö edellyttää

- Yhteyshenkilöiden tunnistamista ja selkeää vastuunjakoja kuntien ja hyvinvointialueiden välillä.
- Yhteistyölle tulee muodostaa selkeät rakenteet ja vastuut toimijoiden välillä.
- Aktiivista viestintää asukkaille ja yhteistyötä alan järjestöjen kanssa.

Välimuotoiset asumisratkaisut

- Välimuotoiset asumisen kohteet voidaan jakaa karkeasti:
 - Asukasaktiivisuuslähtöisiin
 - Kuntalähtöisiin
 - Säätiöiden ja järjestöjen hallinnoimiin
 - Yrityslähtöisiin
- Sosiaalihuoltolain mukaan hyvinvointialueen tulee järjestää yhteisöllistä asumista henkilöille, joiden toimintakyky on alentunut tai jonka hoidon ja huolenpidon tarve on kohonnut iän tai sairauden vuoksi

www.whittinspections.com

Suuntaviivoja välimuotoiselle asumiselle

- Asumisen tilojen tulisi olla helposti muunneltavissa, jotta asuminen samassa asunnossa onnistuu pitkään
- Rakennusten ja ympäristön tulee olla esteettömiä, muistiystävällisiä, turvallisia, liikkumiseen houkuttavia ja lähipalveluiden kävelyetäisyydellä
- Ikääntyneellä käytössään oma asunto sekä kaikille yhteisiä tiloja
- Vuokran ja muiden kustannusten tulee olla kohtuullisia

greenmagazine.com.au

Tuusulassa kehitetään ikäihmisten asumista

- Ikääntyneiden yhteisöllisen asumisen –kehittämishanke
 - Ei vastannut nykyisen lain tarkoittamaan yhteisöasumiseen
 - Työpajoja ikääntyneille
- Ikäystävällinen asuinympäristö –hanke
 - Rahoitus Ympäristöministeriöltä keväällä 2022, hanke päättyi kesäkuussa 2023
- Ikääntyneiden asumisneuvonta

Havainnollistava esimerkkiratkaisu Rykmentinpuiston ikäystävällisestä asuinkorttelista. Kuva: MUUAN Oy.

Millainen on ikäystävällinen asuinympäristö?

Kuva Tuusulan kunnan sivuilta, www.tuusula.fi

Esteettömyys ja turvallisuus

[Asuminen - Boende - Vanheneminen.fi](#)

Tarkistuslistoja esteettömyyteen, turvallisuuteen ym.

- Onko lähiympäristö helppokulkuinen myös rollaattorilla ja pyörätuolissa? Onko tarvitsemani joukkoliikenne lähellä?
- Ovat tarpeelliset palvelut lähellä: kauppa, kirjasto, apteekki, terveysasema, kahvila, uimahalli, kuntosali, kirkko, kapakka...?
- Pääsenkö helposti lähiluontoon? Parvekkeelle, pihaan, puistoon...?
- Sosiaalisten kontaktien mahdollisuus? Yhteisöllisyyden toteutuminen?
- Ovatko asuinrakennukseni ja asuntooni esteettömät?
 - Kulku piha-alueella ja rakennuksessa, kulku asuntoon (hissi), kylpyhuoneeseen, parvekkeelle...? Valaistus, pinnat ym
- Onko asuntooni turvallinen?
 - Keittiö, kylpyhuone, muut huoneet
 - Palovaroittimet, poistuminen, sammuttaminen, valaisimet, tupakointi ym.

Kuva HP-teko Oy

Mistä muualta tietoa?

- Yhteisöllisyyttä Tukevat ikäystävälliset kylät (Vantaa)
 - Hankkeen tavoitteena oli luoda suuntaviivoja ikäystävälliseen tulevaisuuteen, joka tarjoaisi mahdollisuuden aktiiviseen ja turvalliseen elämään kaikenikäisille Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen asukkaille. Hankkeen aikana syntyi kymmenen konseptikorttia ja hankkeesta kertova esittelykortti.
- Muisti- ja ikäystävällinen asuminen ja asuinympäristö
 - Rappe, Erja; Kotilainen, Helinä; Rajaniemi, Jere; Topo, Päivi (2018-09-26)
 - Ympäristöministeriön julkaisu
- Kansallinen ikäohjelma vuoteen 2030 : Tavoitteena ikäkyvykäs Suomi

Miten voimme vaikuttaa siihen, että saamme asua sopivassa asunnossa? Olemmeko osallisia, ohjekteja vai subjekteja?

- Vanhusneuvostot antavat lausuntoja kunnan asemakaavoista ja muista suunnitelmista
 - Olisi hyvä päästä mukaan jo aikaisemmin – miten tietoa käynnissä olevista suunnitelmista? Edustaja lautakuntaan?
- Yksityiset ihmiset ja yhdistykset voivat antaa lausunnon yksin tai yhdessä, kirjoittaa paikallislehteen ja sosiaaliseen mediaan
- Kunnalta voi pyytää erilaisia mahdollisuuksia vaikuttaa asumiseen
 - Työpajoja, joissa voi saada paremmin ikääntyneiden toiveet näkyviksi
 - Kyselyjä ikääntyneille asumisen tarpeista ja toiveista
- Kutsukaa kunnan edustajia kokouksiinne kertomaan asumisesta ja tuokaa samalla omat näkemyksenne esille
- Mitä muuta?

Kiitos

